

Klassieke Olympiaden 2019-2020

Pensum Grieks

Ronde 2

Inleiding

Koning Kroisos van Lydië heeft via een orakel het advies gekregen een bondgenoot in Griekenland te zoeken. Daarom wint hij informatie in over Athene en Sparta, die beide als sterk gezien worden. Eerst vermeldt Herodotus de informatie over Athene.

“Het kwam Kroisos ter ore dat de bevolking van Attika door tegenstrijdige belangen werd verscheurd en in de macht was van Peisistratos, de zoon van Hippokrates. Met deze Hippokrates is iets heel vreemds gebeurd. Op een keer was hij in Olympia om de Spelen bij te wonen. Hij was daar zonder officiële functie en had net zijn offerdieren geslacht toen het water dat met het vlees in de tot de rand gevulde kookpotten was opgezet, plotseling begon over te koken nog voordat het vuur was aangestoken. Stomtoevallig kwam op dat moment een zekere Chilon uit Sparta voorbij en deze kreeg een onheilspellend gevoel. Daarom drukte hij Hippokrates op het hart nooit te trouwen en kinderen te nemen. Stel dat hij al een vrouw en een zoon had, dan moest hij direct gaan scheiden en de jongen verstoten. Maar Hippokrates stond voor deze verstandige raad van Chilon niet open.”

(Vertaling H.L. van Dolen)

Tekst

1 γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον
τοῦτον, ὃς στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου
Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τοῦ Ἀλ-
κμέωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου <τοῦ> Ἀριστολαΐδew,
5 καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἤγειρε τρίτην στάσιν, συλλέξας
δὲ στασιώτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστάς μη-
χανᾶται τοιάδε· τρωμάτισας ἐωυτόν τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς
τὴν ἀγορὴν τὸ ζευγὸς ὡς ἐκπεφυγὸς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν
ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν, ἐδέετό τε
10 τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδο-
κιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νίσαιάν
τε ἐλὼν καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. Ὁ δὲ δῆμος ὁ
τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς ἔδωκε οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας
ἄνδρας τούτους οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου,
15 κορνηφόροι δέ· ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἶποντό οἱ
ὄπισθε. Συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ
ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. Ἐνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἤρχε
Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας οὔτε θέσμια
μεταλλάξας, ἐπὶ τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν
20 κοσμῶν καλῶς τε καὶ εὖ. Μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον
τῶντὸ φρονήσαντες οἳ τε τοῦ Μεγακλέος στασιῶται καὶ οἱ

τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσί μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος
ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας καὶ τὴν τυραννίδα οὐκ ἔκαστα
ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισί-
25 στρατον αὐτίς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. Περιε-
λαυνόμενος δὲ τῆς στάσις ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκεύετο
Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοίτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα
ἐπὶ τῆς τυραννίδι. Ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογή-
σαντος ἐπὶ τούτοις Πεισιστράτου μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῆ
30 κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκω, μακρῶ,
(ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ
Ἑλληνικὸν ἔδον καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθίης ἠλιθίου ἀπηλλα-
γμένον μᾶλλον), εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι
πρώτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μηχανῶνται
35 τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιῆϊ ἦν γυνή, τῆς οὐνομα ἦν
Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηγέων ἀπολείπουσα τρεῖς
δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. Ταύτην τὴν γυναῖκα σκευά-
σαντες πανοπλίη, ἐς ἄρμα ἐσβιβάσαντες καὶ προδέξαντες
σχῆμα, οἷόν τι ἔμελλε εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα,
40 ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἱ
τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ, λέγοντες
τοιάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῶ νόῳ Πεισίστρατον,
τὸν αὐτὴ ἢ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάγει

ἔς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες
45 ἔλεγον, αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς
Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει, καὶ <οἱ> ἐν τῷ ἄστεϊ πειθό-
μενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν προσεύχοντό τε
τὴν ἄνθρωπον καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρατον. Ἀπολαβῶν
δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος κατὰ
50 τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην γαμέει τοῦ
Μεγακλέος τὴν θυγατέρα. Οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων
νεηνιέων καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων,
οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα
ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. Τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε
55 ταῦτα ἢ γυνή, μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεύσει εἴτε καὶ οὐ, φράζει
τῇ ἑωυτῆς μητρί, ἣ δὲ τῷ ἀνδρί. Τὸν δὲ δεινὸν τι ἔσχε
ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. Ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσ-
σετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτησι. Μαθὼν δὲ ὁ Πει-
σίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἑωυτῷ ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς
60 χώρης τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν ἐβουλεύετο
ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππίεω δὲ γνώμῃ νικήσαντος ἀνακτᾶ-
σθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν
πολίων αἰτινὲς σφι προαιδέοντό κού τι. Πολλῶν δὲ μεγάλα
παρασχόντων χρήματα Θηβαῖοι ὑπερεβάλλοντο τῇ δόσι τῶν
65 χρημάτων. Μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ

καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. Καὶ γὰρ Ἀργεῖοι
μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ
ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ οὖνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην
πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ
70 Ἐρετρίας δὲ ὀρμηθέντες διὰ ἑνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο
ὀπίσω. Καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. Ἐν
δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισι οἳ τε ἐκ τοῦ
ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρ-
ρεον, τοῖσι ἢ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον.
75 Οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο· Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος,
ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς
ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον, ἐπεὶτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ
τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ
βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. Καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ
80 τοὺς κατιόντας καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὀρμηθέντες ἐκ
Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τὴν αὐτὴν συνιόντες ἀπι-
κνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρόν καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ
ὄπλα. Ἐνθαῦτα θεῖη πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισι-
στράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνᾶν χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ
85 προσιῶν χρᾶ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ τάδε λέγων·
ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται,
θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τάδε, Πεισίστρατος δὲ συλλαβὼν
τὸ χρηστήριον καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρηθὲν ἐπῆγε τὴν
90 στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον
τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα, καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέ-
τεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς ὕπνον. Οἱ δὲ
ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι.
Φευγόντων δὲ τούτων βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισί-
95 στράτος ἐπιτεχνᾶται, ὅπως μήτε ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι
διεσκεδασμένοι τε εἶεν. Ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους
προέπεμπε. Οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον
τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες
99 καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἐωυτοῦ.

“Dat had het gewenste resultaat en op die manier werd Peisistratos voor de derde keer heer en meester in Athene. Maar nu gaf hij zijn positie een stevige basis door een omvangrijk huurlingenleger in dienst te nemen en uit verschillende bronnen zijn inkomsten te betrekken. (...)

Bovendien gijzelde hij de zonen van de Atheners die in de stad waren gebleven en niet meteen hun heil elders hadden gezocht; hij bracht de jongens onder op Naxos, dat hij in een eerder stadium had veroverd en nu door Lygdamis liet besturen. (...)

Eindelijk had Peisistratos de onbepaalde zeggenschap over Athene. Een deel van de inwoners was in de strijd omgekomen en een ander deel, waaronder de Alkmeoniden, was het land uit gevlucht. Zo stonden de zaken in Athene op het moment dat Kroisos navraag deed.”

(Vertaling H.L. van Dolen)

Herodotus, *Historiën* I.59 - 64

Aantekeningen

1	γενέσθαι (...) τὸν Πεισίστρατον	<i>ACI afhankelijk van een verzwegen</i> λέγουσι
	οἱ	= αὐτῶ (C2 ¹); <i>nl. Hippokrates</i>
2	τοῦτον	<i>omdat hij in het voorafgaande is</i> <i>genoemd</i>
	ὄς	<i>onderwerp bij ἤγειρε (r. 5)</i>
	στασιάζω	<i>in conflict zijn</i>
	πάραλος	<i>aan zee wonend (zie commentaar)</i>
2-3	τῶν ... Ἀθηναίων	<i>zie commentaar</i>
3-4	τῶν μὲν ... τῶν δέ ...	<i>de ene partij ... de andere partij (C1)</i>
3	προεστεῶς, προεστεῶτος <i>ptc.</i>	<i>aan het hoofd gaan staan (+ gen.)</i>
	<i>perf. van</i> προϊσταμαι	
	Μεγακλῆς, Μεγακλέος	<i>(B4); zie commentaar</i>
3-4	τοῦ Ἀλκμέωνος	<i>nl. υἱοῦ</i>
4	Λυκούργου	<i>nl. προεστεῶτος</i>
	ὁ Λυκούργος	<i>zie commentaar</i>
	<...>	<i>deze haken geven aan dat het woord</i> <i>niet in de handschriften staat, maar</i> <i>volgens de uitgever er wel in hoort</i> <i>(B2)</i>
	ὁ Ἀριστολαΐδης, -δεω	
5	καταφρονέω	<i>zijn zinnen zetten op</i>
	ἀγείρω	<i>verzamelen</i>
	ἡ στάσις	<i>partij</i>
6	ὁ στασιώτης	<i>partijgenoot, aanhanger</i>
	τῶ λόγῳ	<i>in schijn of: in zijn programma</i>
	ὑπεράκριος	<i>in het hoogland wonend; zie</i> <i>commentaar</i>
7	τρωματίζω	<i>verwonden</i>
	ἑαυτόν	= ἑαυτόν (C3)
	ὁ ἡμίονος	<i>muilezel</i>
	ἐλαύνω, <i>aor. ἤλασα</i>	<i>drijven; rijden</i>
	ἐς	= εἰς (E4)
8	ἀγορήν	= ἀγοράν (A1)
	τὸ ζεῦγος	<i>tweespan, wagen</i>
	ὥς	<i>alsof</i>
	ἐκφεύγω, <i>perf. ἐκπέφευγα</i>	<i>ontsnappen (aan)</i>
	μιν	= αὐτόν (C2)
9	δῆθεν	<i>natuurlijk (vaak ironisch)</i>
	ἐδέετο	= ἐδέϊτο (A3)
10	πρὸς αὐτοῦ	<i>van hem (nl. het volk)</i>
	κυρέω + <i>gen.</i>	<i>verkrijgen</i>
10-11	εὐδοκιμέω	<i>zich onderscheiden</i>

¹ Een hoofdletter met een getal, zoals in dit geval C2, verwijst naar het taaleigen van Herodotus.

11	οἱ Μεγαρεῖς, -έων ἢ στρατηγίη ἢ Νίσαια	inwoners van Megara (<i>zie commentaar</i>) = στρατηγία (A1) - commando Nisaia (<i>havenplaats van Megara</i>)
12	ἀποδείκνυμι, <i>aor.</i> ἀπέδεξα	tonen
13	ἐξαπατάω οἱ ὁ ἀστός καταλέγω	misleiden = αὐτῷ (C2) burger (uit)kiezen
14	ὁ δορυφόρος	lansdrager
15	ὁ κορυνηφόρος ἢ κορύνη οἱ	knotsdrager knots = αὐτῷ (C2)
16	συνεπανίσταμαι ἅμα + <i>dat.</i>	samen in opstand komen (samen) met
17	ἐνθα	toen (<i>bijwoord</i>)
18	ἡ τιμή ἐούσας συνταράσσω	(ere)ambt = οὔσας (D3) = συνταράττω (A2) – door elkaar gooien, vernietigen
19	τὸ θέσμιον μεταλλάσσω ἐπί + <i>dat.</i> τοῖσι τὰ κατεστεῶτα	wet, gebruik = μεταλλάττω (A2) – veranderen op grond van = τοῖς (B3) = καθεστῶτα (A3, A4) – de bestaande wetten/instellingen; <i>ptc. perf. van</i> καθίσταμαι
20	πολλόν	= πολύν (B6)
21	τὸ αὐτό (= τὸ αὐτό) φρονέω οἷ	hetzelfde denken, eensgezind zijn <i>het lidwoord heeft hier een accent vanwege het volgende τε zonder accent zie regel 3</i>
22	Μεγακλέος ὁ στασιώτης ὁ Λυκοῦργος ἐξελαύνω, <i>aor.</i> ἐξήλασα	<i>zie regel 6</i> <i>zie regel 4</i> verdrijven
23	μιν κω οὐ πω κάρτα	= αὐτόν (C2) = πω (E3) nog niet; geenszins zeer, erg (<i>bijwoord</i>)
24	ἐρριζωμένος οἱ δέ	(in)geworteld; <i>ptc. perf. pas. van</i> ρίζομαι <i>het lidwoord als aanwijzend/pers. voornaamwoord (C1)</i>
25	ἐξελάσαντες αὐτίς	<i>zie regel 22</i> = αὐτίς (E6)

	ἐκ νέης	opnieuw (A1)
	ἀλλήλοισι	= ἀλλήλοισι (B3)
	στασιάζω ἐπί + <i>dat.</i>	in conflict zijn met
25-26	περιελαύνω	in het nauw brengen
26	τῆ στάσι	(B5); <i>dat. van oorzaak</i>
	ἢ στάσις	opstand, onenigheid
	ἐπικηρυκεύομαι εἰ	door een gezant laten vragen of
27	οἱ	(C2); <i>nl. Megakles; dat. van de betrokken persoon (ethicus); zie ook het commentaar</i>
	ἐπί + <i>dat.</i>	op voorwaarde van
28	ἐπί + <i>dat.</i>	met het oog op
29	ἢ κάτοδος	= κάθοδος (A4) – terugkeer
30	πρῆγμα	= πρᾶγμα (A1)
	εὐηθης	onnozel, dwaas
	μακρῶ + <i>superl.</i>	verreweg
31	ἀποκρίνομαι	zich onderscheiden
	ἔθνεος	= ἔθνους (A3)
31-32	τὸ Ἑλληνικὸν	<i>nl. ἔθνος</i>
32	ἔόν	= ὄν (D3)
	δεξιός	handig, slim
	ἢ εὐηθία	(A1) onnozelheid
	ἠλίθιος	dwaas
32-33	ἀπαλλάσσω (= ἀπαλλάττω) <i>perf.</i> (A2) bevrijden van	
	<i>pas. ἀπήλλαγμα + gen.</i>	
33	καὶ τότε γε	<i>in tegenstelling tot ἐκ παλαιτέρου</i>
33-34	Ἀθηαίοισι, τοῖσι, πρώτοισι, λεγομένοισι	= Ἀθηαίοις, τοῖς, πρώτοις, λεγομένοις (B3)
	σοφίην	(A1) <i>acc. van betrekking bij πρώτοισι</i>
35	ὁ δῆμος	district, dorp
	Παιανιεύς	van Paiania
	τῆ	= ἧ (C4)
	οὔνομα	= ὄνομα (E6)
36	μέγαθος (= μέγεθος)	<i>acc. van betrekking</i>
	τέσσερος	= τέτταρος (A2)
	ὁ πῆχυς, πήχεος	el (= ca. 47 cm.)
	ἀπολείπω	tekort komen
37	ὁ δάκτυλος	vinger(breedte) (= ca. 1,85 cm.)
	εὐειδής, -έος (2)	mooi van uiterlijk
38	ἢ πανοπλία	volledige wapenrusting
	ἐς	= εἰς (E4)
	ἐσβιβάζω	doen gaan in, doen bestijgen (E4)
	προδείκνυμι, <i>aor. προέδεξα</i>	vertonen

39	οἷόν τι εὐπρεπέστατον εὐπρεπής φανέεσθαι	<i>lijd. voorw. bij ἔχουσα</i> <i>bijwoord</i> mooi, gepast = φανεῖσθαι (A3)
40	ἔς (ὁ) πρόδρομος	= εἰς (E4) vooruitgezonden(e), voorloper
41	ἐντέλλομαι, <i>perf. pas.</i> ἐντέταλμαι ἀπικόμενοι	opdragen (A4)
	ἔς	(E4)
42	δέκεσθε νόῳ	= δέχεσθε (A4) = νῶ (A3)
43, 46	κατάγω	terugbrengen (uit ballingschap)
44	ἑωυτῆς οἱ	= ἑαυτῆς (C3) (C1)
	διαφοιτέω (= διαφοιτάω)	(in alle richtingen) rondlopen
45	ὁ δῆμος ἡ φάτις, -εος ἀπίκετο	<i>zie regel 35</i> gerucht, verhaal (A4)
46	<...> οἱ	<i>zie regel 4</i> <i>het lidwoord substantiveert de</i> <i>voorzetselgroep (C1)</i>
	ἄστει	= ἄστει (A3)
47	προσεύχομαι	aanbidden
48	ἐδέκοντο	(A4)
49	εἴρημαι	<i>perf. pas. van λέγω</i>
50	ἡ ὁμολογίη γαμέει	overeenkomst = γαμεῖ (A3)
51	οἶα + <i>ptc.</i> οἱ	aangezien (C2)
	ὑπάρχω	aanwezig zijn, bestaan
52	νεηνιέων ἐναγής	= νεανίων (A4, B1) met vloek beladen (<i>zie commentaar</i>) (A3)
	οἱ Ἀλκμεωνίδαι, -δέων	Alkmeoniden (<i>afstammelingen van</i> <i>Alkmaion</i>) (B1)
53	οἱ νεόγαμος (2)	= ἑαυτῶ pas getrouwd
54	μίσγομαι οἱ	seks hebben met = αὐτῆ (C2)
	τὰ πρῶτα	eerst
55	μετά ἱστορεύση	later (<i>bijw.</i>) (E5) = ἱστορούση (A3), <i>ptc. praes. act. dat.</i> <i>ev. van ἱστορέω</i> – navragen

56	έωυτῆς ἢ (δέ), τὸν (δέ) τὸ δεινόν	(C3) <i>lidwoord als aanw. voornaamw. (C1)</i> <i>hier: verontwaardiging</i>
57	ἀτιμάζω ἢ ὀργή ἔχω + <i>bijw.</i> καταλλάσσετο καταλλάττομαι	beledigen woede (er aan toe) zijn = <i>κατηλάττετο (D1, A2)</i> <i>hier: bijleggen</i>
58	τοῖσι στρατιώτησι ὁ στρατιώτης	(B3) <i>hier: tegenstander</i>
59	ποιούμενα έωυτῶ ἀπαλλάσσετο	= <i>ποιούμενα (A3)</i> (C3) (D1, A2)
60	τὸ παράπαν Ἐρέτρια βουλευόμαι	geheel en al (<i>d.w.z. met alles wat hij had</i>) <i>stad op het eiland Euboea</i> beraadslagen
61	ἅμα + <i>dat.</i> Ἴππίεω	(samen) met (B2)
61-62	ἀνακτάομαι	terugkrijgen, terugwinnen
62	ὀπίσω ἐνθαῦτα ἢ δωτίνη	weer (<i>bijwoord</i>) = <i>ἐνθαῦθα (E6)</i> gift
63	πολίων σφι προαιδέατο προαιδέομαι κου	(B5) = <i>αὐτοῖς (C2)</i> = <i>προηδέοντο (D1)</i> van vroeger nog verschuldigd zijn = <i>που (E3)</i>
65	ὑπερβάλλομαι μετά εἰπεῖν διαφύομαι	overtreffen, het winnen daarna (E5) <i>losse infinitivus: om te ...</i> ertussen komen, verstrijken
66, 67	σφι	(C2)
66	ἐξαρτύω ἢ κάτοδος	gereed maken <i>zie regel 30 (A4)</i>
67	ὁ μισθωτός	huurling
68	ἀπιγμένος ὁ ἐθελοντής τῶ οὔνομα	<i>ptc. perf. van ἀφικνέομαι (A4)</i> vrijwilliger = <i>ῶ̃ (C4)</i> = <i>ῶνομα (E6)</i>
70	ὀρμάομαι, <i>aor. ὠρμήθην</i> διά + <i>gen.</i> ἐνδέκατος	zich in beweging zetten gedurende elfde

71	ἴσχω	(in bezit) hebben
72	στρατοπεδεύομαι οἷ	bivakkeren (B3) <i>voor het accent zie regel 21</i>
73	ὁ στασιώτης	<i>zie regel 6</i>
73-74	προσρέω	toestromen
74	τοῖσι ἀσπαστός	= οἷς (C4) welkom
75	συναλίζομαι οἱ	bijeenkomen <i>het lidwoord substantiveert de voorzetselgroep (C1)</i>
76	μεταῦτις	= μεταῦθις – later (E6)
77	λόγον ἔχω	ermee rekening houden, eraan aandacht besteden
79	βοηθέω πανστρατίη	ter verdediging oprukken met het hele leger
79, 81	ἦσαν	<i>ind. imperf. 3 mv. εἶμι – gaan</i>
80	κάτειμι οἱ ὀρμηθέντες	terugkeren <i>zie regel 75</i> <i>zie regel 70</i>
81	τῶυτό	<i>zie regel 21</i>
82	Παλληνίς ἱρόν ἀντία	uit Pallene (<i>zie commentaar</i>) = ἱερόν (E6) tegenover elkaar (<i>bijwoord</i>)
82-83	τίθεται τὰ ὄπλα	zich opstellen
83	ἐνθαῦτα ἡ πομπή	= ἐνταῦθα (E6) beschikking
84	χρήομαι, <i>ptc. praes. χρεώμενος</i> Ἀκαρνάν χρησμολόγος	gebruiken, in acht nemen, naleven Akarnanisch (<i>zie commentaar</i>) voorspellend
85	χράω ὁ ἐξάμετρος τόνος	een orakel geven zesvoetige versregel (<i>hier een dactylische hexameter</i>)
86	ἔρριπται ὁ βόλος τὸ δίκτυον ἐκπεπέτασται	<i>ind. perf. 3 ev. pas. van ῥίπτω – werpen</i> de worp het net <i>ind. perf. 3 ev. pas. van ἐκπετάννυμι – uitspreiden, uitspannen</i>
87	ὁ θύννος οἰμάω σεληναῖος	tonijn aanstormen, samenscholen door de maan verlicht
88	ὁ (μέν) ἐνθεάζω χράω	(C1) in geestvervoering zijn een orakel geven
89	τὸ χρηστήριον = τὸ χρησθέν	orakel(spreuk)

	ἐπάγω	(een leger) aanvoeren (tegen de vijand)
90	τὸ ἄριστον	lunch
91	τετραμμένοι ἦσαν	<i>ind. plusq.perf. 3 mv. med. van</i> τρέπομαι – zich wenden op dat moment
	τηνικαῦτα	sommigen
91-92	μετεξέτεροι	dobbelstenen
92	ὁ κύβος	(C1)
	οἱ δέ (<i>eind van de regel</i>)	(E6)
94	ἐνθαῦτα	verzinnen voor/op iets
95	ἐπιτεχνάομαι	= ὅπως (E3)
	ὄκως	verzamelen
	ἀλίζω, <i>aor.pas. ἠλίσθη</i>	<i>opt. perf. 3 mv. pas. van διασκεδάννυμι</i> – verspreiden
96	διεσκεδασμένοι εἶεν	doen bestijgen
	ἀναβιβάζω, <i>aor. ἀνεβίβασα</i>	inhalen
97	καταλαμβάνω	<i>zie regel 41</i>
98	ἐντέλλομαι, <i>perf. pas.</i>	(A3)
	ἐντέταλμαι	(C1, C3)
	θαρσέειν	
99	τὰ ἔωτοῦ	

Taaleigen van Herodotus

Herodotus schreef in het Ionisch dialect, dat gesproken werd aan de westkust van Klein-Azië. Het Ionisch bevat een groot aantal verschijnselen die afwijken van het Attisch. De belangrijkste hiervan worden in de onderstaande lijst gegeven.

A Algemeen

- 1 Het Ionisch heeft η, ook na ρ, ι en ε, waar het Attisch een lange α heeft.
Voorbeelden:
r. 8 ἀγορήν
r. 11 στρατηγίη
r. 25 νέης

- 2 Waar we in het Attisch -ττ- vinden, staat in het Ionisch -σσ-.
Voorbeelden:
r. 36 τέσσερες
r. 57-58 καταλλάσσετο

- 3 contractie (samentrekking)
Vaak blijft in het Ionisch samentrekking van klinkers binnen één woord achterwege, waar die in het Attisch wel voorkomt. In de meeste gevallen gaat het om ε + klinker; εο wordt soms samengetrokken tot ευ.
Voorbeelden:
r. 31 ἔθνεος r. 39 φανέεσθαι
r. 42 νόφ r. 46 ἄστεϊ
r. 59 ποιεύμενα

- 4 psilosis (verlies van aspiratie)
In het dialect van Herodotus werd de h aan het begin van een woord niet uitgesproken. Dit verschijnsel noemt men psilosis. Je ziet dit o.a. in samenstellingen als ἀπικνέομαι (Attisch: ἀφικνέομαι) en in andere combinaties met voorzetsels. In onze Herodotus-tekst echter is de spiritus asper toegevoegd, naar de regels van het Attisch (bijv.: ὄ, ἐλέσθαι, οἶους).
Voorbeelden:
r. 30 κατόδος
r. 41 ἀπικόμενοι
r. 42 δέκεσθε

B Zelfstandige naamwoorden en bijvoeglijke naamwoorden

- 1 De genitivus meervoud van de zelfstandige naamwoorden die verbogen worden volgens de α-declinatie gaat uit op -έων. Dit geldt ook voor de α-vormen van de bijvoeglijke naamwoorden, voornaamwoorden en participia.
Voorbeelden:
r. 52 νεηνιέων
r. 52 Ἀλκμεωνιδέων

- 2 Bij de zelfstandige naamwoorden van de α-declinatie op -ης gaat
 - de genitivus enkelvoud uit op -εω;
 - accusativus enkelvoud vaak uit op -εα.
 Voorbeelden:
 r. 4 Ἀριστολαΐδεω
 r. 61 Ἰπίεω
- 3 Dativus meervoud
 Bij de lidwoorden en bij de woorden die verbogen worden volgens de α-declinatie en de ο-declinatie gaat de dativus meervoud uit op -ησι(ν) en -οισι(ν).
 Voorbeelden:
 r. 19 τοῖσι
 r. 25 ἀλλήλοισι
 r. 58 τοῖσι στασιώτησι
- 4 De genitivus enkelvoud van woorden en eigennamen op -ης van de gemengde declinatie en van de zelfstandige naamwoorden van het type βασιλεύς gaat uit op -εος.
 Voorbeeld:
 r. 3 Μεγακλέος
- De accusativus van woorden en eigennamen op -ης van de gemengde declinatie gaat uit op -εα.
 Voorbeeld:
 r. 50 Μεγακλέα
- 5 Zelfstandige naamwoorden op -ις van het type πόλις behouden de ι in alle naamvallen. De volledige verbuiging van πόλις luidt:
nom. ev.	ἡ πόλις	nom. mv.	αἱ πόλιες
gen. ev.	τῆς πόλιος	gen. mv.	τῶν πολιῶν
dat. ev.	τῇ πόλι	dat. mv.	τῆσι πόλισι(ν)
acc. ev.	τὴν πόλιν	acc. mv.	τὰς πόλιας/πόλις
- Voorbeelden:
 r. 26 στάσι
 r. 63 πολιῶν
- 6 In plaats van de Attische vormen πολύς/πολύν/πολύ vinden we bij Herodotus πολλός/πολλόν/πολλόν.
 Voorbeeld:
 r. 20 πολλόν (χρόνον)

C Lidwoord en voornaamwoorden

- 1 Het lidwoord heeft vaak nog de (oude) functie van aanwijzend of persoonlijk voornaamwoord, met name om een al genoemde persoon of zaak weer aan te duiden.

Voorbeelden:

r. 24 οἱ (δέ)

r. 56 ἡ (δέ), τὸν (δέ)

Het lidwoord dient ook om woorden of woordgroepen (in het bijzonder voorzetselgroepen) te substantiveren.

Voorbeelden:

r. 75 οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος

r. 80 οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον

r. 99 τὰ ἐωυτοῦ

- 2 Het persoonlijk voornaamwoord van de 3e persoon. Behalve het voornaamwoord van de 3e persoon αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ komen de volgende vormen voor:

	enkelvoud	meervoud	
gen.		σφέων/σφεων	
dat.	οἱ	σφίσι/σφι	
acc.	μιν	σφέας/σφεας	onz. meerv. σφέα/σφεα

Voorbeelden:

r. 1, 13 οἱ

r. 8, 22 μιν

r. 63, 66 σφι

- 3 Het wederkerige voornaamwoord

In plaats van ἐαυ-/σεαυ- heeft Herodotus ἐωυ-/σεωυ-.

Voorbeelden:

r. 7 ἐωυτόν

r. 44 ἐωυτοῦ

r. 56 ἐωυτῆς

r. 59 ἐωυτῶ

- 4 Het betrekkelijk voornaamwoord

De vormen van het betrekkelijk voornaamwoord beginnen vaak met een τ, behalve de vormen ὅς, ἧ, οἷ en αἷ. De verbuiging is in de verbogen naamvallen dus gelijk aan die van het lidwoord.

Voorbeelden:

r. 35 τῆ

r. 68 τῶ

r. 74 τοῖσι

D Verba

- 1 Augment
Het augment ontbreekt soms bij werkwoorden die met een klinker of tweeklank beginnen. Dit verschijnsel kan ook in het perfectum voorkomen.
Voorbeelden:
r. 57 καταλλάσσετο
r. 63 προαιδέατο
- 2 Vele werkwoorden op -μι hebben vormen die ontleend zijn aan de werkwoorden op -ω.
Hiervan zijn geen voorbeelden in dit pensum
- 3 Het werkwoord εἰμί (zijn) heeft, met name in het participium praesens, niet-samengetrokken vormen (ἐών/ἐούσα/έόν, έόντος) (zie A3).
Voorbeelden:
r. 32 έόν
r. 18 έούσας

E Varia

- 1 In plaats van het Attische οὔν vinden we bij Herodotus altijd ὄν.
Hiervan zijn geen voorbeelden in het pensum van ronde 2.
- 2 In plaats van het Attische γίγνομαι en γινώσκω vinden we bij Herodotus uitsluitend γίνομαι en γινώσκω.
Ook hiervan zijn geen voorbeelden in dit pensum.
- 3 Bepaalde woorden die in het Attisch een π hebben, hebben bij Herodotus een κ.
Voorbeelden:
r. 23 κω
r. 63 κου
r. 95 ὄκως
- 4 In plaats van het Attische voorzetsel εἰς vinden we bij Herodotus meestal ἐς (ook in samengestelde werkwoorden).
Voorbeelden:
r. 7, 38 ἐς
r. 38 ἐσβιβάσαντες
- 5 Voorzetsels hebben nog vaak hun bijwoordelijke functie behouden.
Voorbeeld:
r. 55 μέτα - daarna, later

- 6 Enige bijzondere woorden:
r. 25	αὔτις	= αὔθις
r. 76	μεταὔτις	= μεταὔθις
r. 35	οὔνομα	= ὄνομα
r. 62	ἐνθαὔτα	= ἐνταὔθα
r. 81	ἱρόν	= ἱερόν

Commentaar

Dit commentaar is bedoeld om enige achtergrond te schetsen bij de lectuur. Het is niet zo dat alles uit dit commentaar in de wedstrijd zal worden bevraagd, maar de organisatie is van mening dat zinvol lezen van het pensum enig inzicht in de cultuurhistorische achtergrond veronderstelt.

Leven van de auteur

Herodotus is circa 484 voor Chr. geboren in Halicarnassus, een Griekse kolonie aan de westkust van Klein-Azië. We weten maar weinig over zijn leven. Hij verbleef waarschijnlijk een aantal jaren als balling op het eiland Samos. Hij besteedt in ieder geval veel aandacht aan dit eiland in zijn geschiedwerk. Hij maakte reizen (o.a. naar Egypte en de kust van de Zwarte Zee), waarbij het onduidelijk is in welke hoedanigheid: als handelaar of als onderzoeker. Hij verbleef waarschijnlijk ook geruime tijd in Athene, waar hij deel uitmaakte van de intellectuele elite. Hij was bevriend met Pericles en Sophocles. Op latere leeftijd vestigde hij zich in Thurii in Zuid-Italië, waar hij circa 425 voor Chr. stierf.

Centrale thema's van het werk Herodotus' geschiedwerk worden gekenmerkt door zijn belangstelling voor de wisselvalligheid van het menselijk bestaan: wat klein is, kan groot worden en wat groot is, vervalt gemakkelijk tot kleinheid. Deze leidende gedachte is ook van toepassing op staatsvormen en heersers. In de praktijk van alledag resulteert deze wisselvalligheid in een mengeling van voor- en tegenspoed. In een enkel geval heeft een mens gedurende een bepaalde tijd in zijn leven haast uitsluitend geluk en voorspoed. De houding die de mens aanneemt tegenover deze overmaat aan geluk is bepalend voor zijn toekomst: zelfkennis, kennis van de menselijke beperkingen en een bescheiden houding tegenover de goden leiden tot een kritische distantie tegenover deze overmaat aan geluk. Meestal echter gaat de mens geheel op in zijn geluk en vaak leidt dit ertoe dat hij de menselijke maat overstijgt en zich niet houdt aan algemeen erkende normen en waarden (ὑβρις). Een dergelijke houding roept de afgunst (φθόρος) van de goden op, die leidt tot bestraffing van de mens. Een belangrijke rol is bij Herodotus weggelegd voor orakels en dromen, die vaak dubbelzinnig zijn geformuleerd en door de personen voor wie ze bedoeld zijn, niet begrepen worden of verkeerd worden uitgelegd. In de verhalen die Herodotus vertelt en de orakels die hij weergeeft, houdt hij zich aan het traditionele polytheïsme, maar waar hij als verteller optreedt, spreekt hij meestal in vage termen als ὁ θεός (de godheid) of τὸ θεῖον (het goddelijke). Deze zelfde

tweedeling is ook te vinden in de reactie van goden op menselijk handelen: heiligschennis (zoals het vernietigen van tempels) wordt door een specifieke godheid gestraft (het traditionele beeld), maar arrogantie en agressie van heersers wordt alleen beantwoord door een (veel vagere) goddelijke macht. Volgens sommigen heeft Herodotus zijn werk geschreven uit bewondering voor Athene, dat op het moment van schrijven aan kritiek bloot stond vanwege zijn imperialistische koers. Volgens anderen zijn het juist de gevaren van machtsmisbruik waarvoor Herodotus de Atheners wil waarschuwen. Het werk is in zijn huidige vorm vermoedelijk pas na Herodotus' dood gepubliceerd.

(Ontleend aan de syllabus CE 2019)

Voor de in het pensum beschreven gebeurtenissen zijn de volgende jaartallen van belang:

594	Wetgeving van Solon
± 568	Peisistratos verovert Nisaia
561-546	Kroisos koning van Lydië
561/0	Peisistratos bezet de Akropolis
555	Eerste verbanning van Peisistratos
550	Tweede tyrannie van Peisistratos
549	Tweede verbanning van Peisistratos
539	Derde tyrannie van Peisistratos, Alkmeoniden verbannen
528/7	Dood van Peisistratos, zijn zoon Hippias volgt hem op

Bron: Wikipedia

regel 2-3

De παράλοιι zijn de bewoners van het onvruchtbare deel van het schiereiland Attika, dat zich ten zuiden van Athene uitstrekt tot kaap Sounion. Het zijn voornamelijk vissers, zeelieden en handelaren. Hun belangen zijn dus niet aan grondbezit gebonden.

De Atheners uit de vlakte bewoonden de vruchtbare Thriasische vlakte, ten noordwesten van Athene richting Eleusis. Dit zijn dus voornamelijk adellijke rijke boeren met aristocratisch-conservatieve neigingen.

regel 3-4

Megakles was lid van de aanzienlijke familie der Alkmeoniden die al in de 7^e eeuw belangrijke functies hadden bekleed. De bekende Perikles (495-429) was getrouwd met een kleindochter van deze Megakles.

De leider van de andere partij, Lykourgos, behoorde tot een familie die Erechtheus als voorvader vereerden.

regel 5

Een tyran is in principe een niet-erfelijk alleenheerser die in de 6^e en 5^e eeuw in vele Griekse stadstaten optrad. Vaak kwam hij aan de macht door een staatsgreep dankzij de militaire steun van hoplieten. Tyrannen stelden zich boven de wet en regeerden naar willekeur. Hoewel ze geweld en wreedheden niet schuwden, waren zij niet noodzakelijk tirannen in de moderne zin van het woord. Zij konden namelijk zeer vaak rekenen op de sympathie van een groot deel van de (met name arme) bevolking, die zij aan zich wisten te binden door bijvoorbeeld ingrijpende landverdeling en afschaffing van de schuldslavernij.

Dat tyrannen later een slechte naam hebben gekregen, is behalve aan hun onwettig optreden ook te danken aan de politieke theorieën van Plato en Aristoteles, die de tyrannie als de slechtste van alle staatsvormen beschouwden. Maar ook Herodotus is over het algemeen negatief over de tyrannie: hij vindt het een staatsvorm die past bij barbaren, omdat de tyran te vergelijken is met de Perzische koning, een bij uitstek on-Griekse heerser.

regel 6

Peisistratos stelt zich aan het hoofd van de Διάκριοι die het schrale, bergachtige land ten noordoosten van Athene bewoonden. Het zijn voornamelijk kleine boeren en geitenhoeders.

regel 11

Grensoorlogen tussen Megara en Athene waren talrijk. Solon had een succes behaald dat tijdelijk Athene de voorrang gaf, maar ook rond het jaar 570 is er blijkbaar weer gevochten. In die oorlog had Peisistratos niet de functie van strateeg; strategen zijn niet bekend voor Kleisthenes' hervormingen (501/500). Peisistratos zal polemarch (legeraanvoerder) geweest zijn en in die oorlog heeft hij Nisaia, de havenplaats van Megara ingenomen. De Atheners hebben die plaats overigens niet blijvend bezet.

Bron: Wikipedia

regel 13

Een handlanger van Peisistratos, Arist(i)on deed het voorstel om deze “bescherming” te verlenen. In werkelijkheid zal de keuze van de 50 mannen wel bij Peisistratos of zijn woordvoerders hebben berust.

regel 14-15

Herodotus geeft – niet zonder ironie – te kennen, dat er weinig essentieel verschil bestond tussen de lijfwachten (δορυφόροι) van andere tyrannen en de knotsdragers van Peisistratos. Het volk werd ook hierin misleid, dat men het heeft voorgehouden dat Peisistratos natuurlijk geen “lijfwacht” verlangde, maar met “beschermers” geholpen was.

regel 26

De eenheidspartij is na het verdrijven van Peisistratos meteen weer uiteengevallen. Megakles was met de Alkmeoniden terstond bij Peisistratos’ eerste tyrannie uit Athene weggegaan. Dit vertrek en zijn zeker vierjarige afwezigheid uit Athene hebben zijn positie verzwakt.

regel 27

Peisistratos was weduwnaar van een Atheense vrouw die hem drie zoons had geschonken: Hippias, Hipparchus en Thettalos. Daarna was hij met Timonassa uit Argos als concubine-in-wettelijke-zin gehuwd; haar twee zoons Iophon en

Hegesistratos waren dus νόθοι (bastaarden). Niets stond een tweede wettig huwelijk in de weg.

regel 30

Herodotus heeft als uitgangspunt dat hij alles wil vermelden wat hij gezien (ὄψις) en gehoord (ἀκοή) heeft. Maar het logisch redeneren (γνώμη) zorgt ervoor dat hij soms zijn eigen mening naar voren brengt, met name over de geloofwaardigheid van hetgeen hij vermeldt.

regel 31

Herodotus vindt het onbegrijpelijk, hoe Peisistratos en Megakles konden geloven, dat *Grieken*, die toch van oudsher zo ver boven barbaren uitsteken, en nu zelfs *Atheners*, de verstandigsten van alle Grieken, zich in die tijd nog door zo'n list in de luren zouden hebben laten leggen. Nu zou die list in de tijd van Herodotus niet meer gelukt zijn, omdat men toen niet meer in lijfelijke verschijning van goden op aarde geloofde. Met een zelfde scepsis vermeldt Herodotus in boek 6 de verschijning van de god Pan in 490.

regel 35

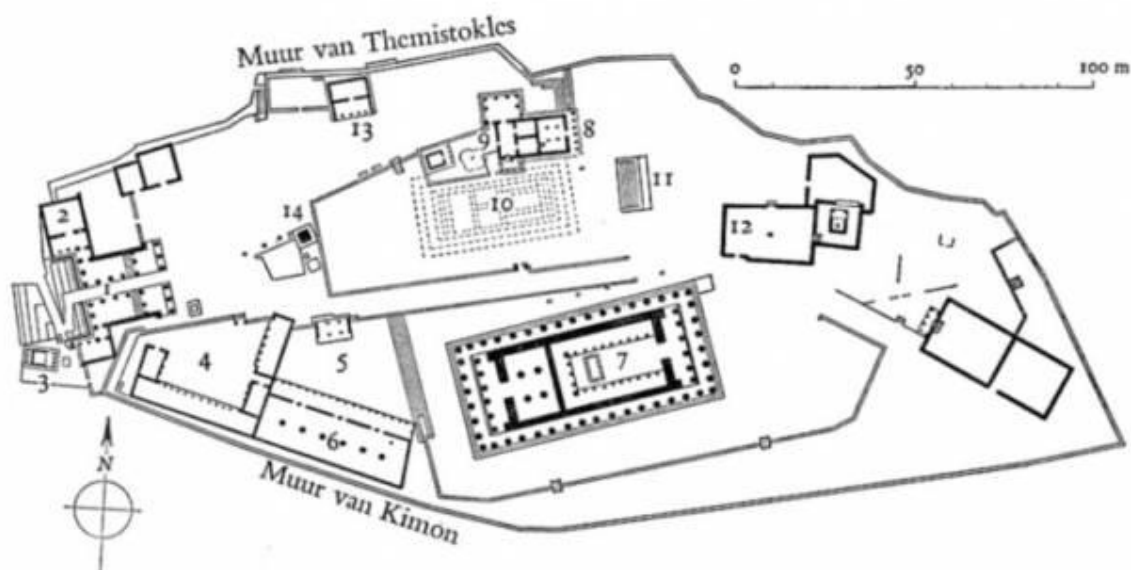
Er zijn twee dorpen Paiania: Boven-Paiania en Beneden-Paiania, beide ten oosten van de Hymettos. De "bovenaardse" gestalte van de vrouw was dus niet meer dan circa 1m78.

Bron: Stilus.nl

regel 44 ἔωυτῆς

Op de Akropolis stond de tempel van Athene Polias, het onder Solon gebouwde en later door de Peisistratiden uitgebreide Hekatompedon, waarvan de resten liggen tussen Erechtheion en Parthenon.

21. DE AKROPOLIS VAN ATHENE. (Naar Dinsmoor) 1. Propylaien van Mnesikles – 2. Pinakothek van de Propylaien – 3. Heiligdom en tempel van Athena Nike – 4. Heiligdom van Artemis Brauronia – 5. Hof van de chalkothek (tuighuis) – 6. Chalkothek – 7. Parthenon – 8. Erechtheion – 9. Heiligdom van Pandrosos – 10. Plaats van de oude Athena-tempel – 11. Groot Athena-altaar – 12. Heiligdom en altaar van Zeus Polieus – 13. Huis der Arrhephoren – 14. Voetstuk van de Athena Promachos

Bron: Wikipedia

regel 52 ἐναγέων

In 632 had een zekere Kylon een vergeefse poging gedaan om de tyrannie te bemachtigen. Zijn aanhangers hadden hun toevlucht gezocht op gewijde grond, maar waren desondanks door de Alkmeoniden vermoord. Daardoor rustte er een vloek op deze familie waartoe Megakles behoorde. Peisistratos wilde daarom liever de regering overdragen aan zijn zoons uit zijn eerste huwelijk dan aan een - van moederskant - met vloek beladen nakomeling.

regel 60

Het werkwoord ἀπαλλάσσετο suggereert een vrijwillig vertrek en omdat hij de hele familie en al zijn bezit meeneemt, misschien wel om voorgoed te verdwijnen. Uit andere bronnen weten we dat hij eerst in Macedonië en Thracië heeft gewoond. Eretria ligt vlak tegenover de Diakria (zie commentaar regel 6).

Zijn terugkeer naar Eretria is te verklaren uit het besluit dat Herodotus hierna vermeldt.

Bron: Stilus.nl

regel 64

Welke reden de Thebaanse aristocratie daarvoor had, is niet bekend.

regel 66

Door zijn relatie met Timonassa (vgl. *commentaar bij regel 27*) had Peisistratos banden met Argos.

regel 68

Lygdamis kwam dus vrijwillig (niet als dank voor bewezen diensten) Peisistratos helpen. Op het eiland Naxos had hij geprobeerd de oligarchie omver te werpen. Toen dit niet lukte, was hij (net als Peisistratos) in ballingschap gegaan. Zijn inzet is niet zonder eigenbelang. Hij hoopte natuurlijk op een wederdienst, die ook volgt, zoals blijkt uit caput 64 (zie de vertaling aan het eind van het pensum).

regel 70 ἐνδεκάτου

Zoals gebruikelijk inclusief gerekend, dus (voor ons) 10 jaar later.

regel 71

Marathon is een goede landingsplaats (ook de Perzen gebruikten die in 490) en ligt in de Diakria, waar Peisistratos aanhangers wonen.

regel 82

Pallene is een dorp in Attika, ongeveer halverwege Marathon en Athene, tussen het Pentelikon-gebergte en de noordkant van het Hymettos-gebergte.

regel 83

Herodotus geeft vaker voorbeelden van goden die direct ingrijpen in het leven van de mens via dromen en orakels. De inhoud daarvan is bijna altijd voor meerdere interpretaties vatbaar en het gebeurt nogal eens dat mensen de verkeerde kiezen. Hier begrijpt Peisistratos het orakel goed.

regel 84

Peisistratos heeft later het Atheense burgerschap verleend aan deze Amfilutos. Akarnanië is de meest westelijke landstreek in Midden-Griekenland tussen de Ionische Zee, de Ambrakische golf, de rivier de Acheloüs en de Golf van Patras.

Bron: Wikipedia

regel 86 ἔρριπται ὁ βόλος

Dit is de passieve omzetting van een constructie als “strijd strijden”, waarin wij liever een ander werkwoord gebruiken: “strijd leveren”.

regel 87

Visvangst geschiedde vaak 's nachts, omdat de vis dan dichterbij de oppervlakte zwemt.